

Bauk slobodnog tržišta nije mrtav, upozorava Naomi Klein, u svojem članku pod naslovom "Free Market Ideology is Far from Finished". Ideolozi su se sakrili u mišje rupe, tvrdi ona, dok se ne otplate dugovi kapitalista, a potom će opet jahati.

Ali zašto je u svom kratkom mandatu predsjednik Barack Obama odlučio pokriti dugove tih kapitalističkih aždaja i dodatno zadužio obične građane (koji su ga izabrali)? Nije li on izabran da svemu tome stane na kraj?

1. *It's economy stupid!* Uopće, ideja da postoji neslobodno tržište je besmislena. Postoji doduše planska ekonomija, ali čak se ni Naomi Klein ne zalaže za nju (pitam se zašto – možda bi regulacijom tantijemi od knjiga otišli nekome u pametnije resore?) Ali čak ni planska ekonomija, i to u doba njezine najčvršće ideologije – staljinizma, nije bila bez tržišta. Ali zbog utjecaja plana, tj. drvenoga željeza - planskog tržišta, u samo jednom valu gladi (googlaj: Ukarinian famine, ili Holomodor) pomrli su deseci milijuna siromašnih.
2. *It's economy stupid!* Obama ne bi otplaćivao dugove bogatima, da to nisu isto tako bili dugovi siromašnih. Kada je nastao ekonomski *crash*? Kada obični građani, poput nas, više nisu mogli otplaćivati kredite na stanove (pogotovo ako su se nadali da će vrijednost njihovih stanova pod hipotekom rasti). Drugim riječima, kolaps je nastao zbog bankarske lakovjernosti i prezaduživanja siromašnih. Je li samo na bankama bila odgovornost za sklapanje kreditnih ugovora?
3. Reakcija na kolaps mogla je biti dvostruka: 1. *u prvom slučaju* država ne bi intervenirala, već se u skladu s ideologijom slobodnog tržišta ne bi petljala u ugovorne odnose banaka, klijenata i komitenata. Scenarij završetka: propadaju (loše) banke koje su davale kredite bez realnoga pokrivača, a dužnici ostaju bez svoje imovine pod hipotekom. Pri tome, ne stradavaju oni koji nisu u tom kreditnom lancu (koji se nisu zadužili). 2. *u drugom slučaju* država intervenira, ali se odmah postavlja pitanje: na čiji račun? Koje će se banke i fondovi spasiti? Zašto banka A. a ne banka B.? (Uvodi se *proizvoljnost* arbitriranja u pokrivanju dugova, a posljedica takve proizvoljnosti je nama s iskustvom komunizma razmjerno dobro poznata). Scenarij koji se sada zbiva (zbog intervencije): kreditno se opterećuju svi (bez obzira na to koliko su pojedinci bili involvirani u proces uzajamnog kreditiranja), a najviše profitiraju upravo banke i kapitalisti (protiv kojih se ta intervencija navodno radi). To je nakon isplate menadžerskih ugovora u tim bankama postalo vidljivo i običnim građanima. Stradat će neke banke (jer možda nisu tako blizu vlasti), brojni komitenti, klijenti (pojedinci kao bankovni dužnici), *ali i svi oni koji tu kreditnu igru nisu igrali*, oni koji nisu dizali kredite, i koje se taj vrtuljak kreditiranja uopće nije ticao. Ukratko, narasli državni dug zbog pokrivanja loših kredita i međusobnih obveza s klijentima plaćaju ili će platiti većinom oni koji u toj igri uopće nisu sudjelovali.
4. Ideologije ne nestaju. Postoje još uvijek i fašisti, i komunisti, i mnoge varijante između (premda je bilo dovoljno razloga da ih činjenice obore). Ne vidim zašto bi se ideolozi slobodnoga tržišta morali skrivati u mišje rupe, i zašto bi upravo oni trebali biti takav bauk kojim bi se strašio narod.
5. Kleinova nudi model – model državne intervencije i pravde! To lijepo zvuči, kada ne bi bilo te tričave stvari koju zovemo novcem. Naravno da bi bilo lijepo kada bi se država brinula za školovanje, za zdravlje (za vojsku nikako! – neka dođu Talibani!), i za brojne druge stvari. Samo: što je država? Tko financira državu? Otkuda to država raspolaže novcem za pokrivanje svih naših lijepih želja?

Ekonomisti slobodnog tržišta kažu: država – to smo svi mi; njezine su odluke posredno naše odluke. (I zato imamo demokraciju.) A što tvrdi Kleinova? Za nju je država – netko drugi. Od nje se može tražiti, zahtijevati!: namirite nam naše troškove, ispunite nam naše privatne želje! Tek kada razmišljamo kao satrapi (ili kao raja), u terminima „oni“ i „mi“, možemo poput nje zazivati slogan: „Neka svi oni nestanu bestraga“. (<http://www.naomiklein.org/articles/2009/02/all-them-must-go>)